

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ"
для студентів спеціальності
8.03050201 "Економічна кібернетика"
денної форми навчання**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016**

Затверджено на засіданні кафедри економічної кібернетики.
Протокол № 1 від 26.08.2015 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: С. В. Мілевський
С. О. Степурина

Робоча програма навчальної дисципліни "Бізнес-планування"
Р 58 для студентів спеціальності 8.03050201 "Економічна кібернетика"
денної форми навчання : [Електронне видання] / уклад. С. В. Мілевський, С. О. Степурина. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 36 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних, лабораторних та семінарських занять, матеріали для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050201 "Економічна кібернетика" денної форми навчання.

Вступ

Успіх будь-якої підприємницької справи неможливий без чіткого і повного уявлення про її перспективи, без розроблення надійних орієнтирів і реального плану дій. Процес планування дає змогу уявити комплекс майбутніх операцій підприємницької діяльності і запобігти можливим негативним явищам. А тому необхідно оволодіти сучасними інструментами підприємництва.

Становлення й розвиток ринку системи господарювання в Україні потребують принципово нових підходів до організації управління підприємницькою діяльністю на всіх рівнях. Практична реалізація будь-якого комерційного проекту значно ускладнюється чи навіть стає неможливою без попередньо розробленого бізнес-плану. Цей письмовий документ є не лише дійовим важелем управління фірмою (підприємницькою діяльністю), а й засобом необхідного зовнішнього фінансування для започаткування нового або розширення діючого бізнесу.

Поширенням у ринковій економіці інструментом менеджменту, основою конкретної маркетингової, фінансової, матеріально-технічної, кадрової політики ведення власного бізнесу є бізнес-план.

Бізнес-план – це документ, в якому зазначаються основні аспекти майбутнього бізнесу, аналізуються можливі проблеми, а також визначаються способи їх вирішення. Бізнес-план виключає можливість прийняття помилкових рішень через некомпетентність підприємця; об'єднує в єдину систему функціонування виробництва, реалізацію товару і розвиток бізнесу; запобігає помилкам, пов'язаним із стихійно прийнятими управлінськими рішеннями; сприяє формуванню ділових рис характеру бізнесмена.

Навчальна дисципліна "Бізнес-планування" є вибірковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього ступеня "магістр" спеціальності 8.03050201 "Економічна кібернетика" денної форми навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 0305 "Економіка та підприємництво"	за вибором
Індивідуальне завдання: "Розроблення бізнес- плану проекту"	Спеціальність: 8.03050201 "Економічна кібернетика"	Рік підготовки
		2 М
Семестр		
3-й		
Загальна кількість годин – 144		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6; самостійної роботи студента – 16	Освітній ступінь: магістр	12 год
		Практичні, семінарські
		24 год
		Лабораторні
		12 год
		Самостійна робота
		96 год
		Вид контролю
		Диференційований залік

Примітка. Співвідношення аудиторної та самостійної роботи складає 50 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання цієї навчальної дисципліни є формування знань і навичок стосовно аналізу та розроблення бізнес-планів як вже існуючих так і нових проектів.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

навчити студентів правильно аналізувати цілі і завдання організації бізнесу;

сформувати навички комплексного підходу до організації власного бізнесу;

довести необхідність і доцільність використання бізнес-планів для сучасного здійснення власного бізнесу;

ознайомити студентів із механізмом розроблення бізнес-планів;

сформувати у студентів творчий підхід до розроблення окремих складових бізнес-плану.

Об'єктом навчальної дисципліни є процес бізнес-планування в підприємницькій діяльності.

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні та прикладні аспекти визначення планових показників як орієнтирів розвитку бізнес-процесів.

Теоретико-методологічною базою вивчення цієї навчальної дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: "Макроекономіка", "Мікроекономіка", "Економіка підприємства", "Менеджмент", "Економічна кібернетика", "Фінансовий менеджмент". Знання із цієї навчальної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Управління проектами" а також виконання тренінгів та магістерських дипломних робіт.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять, виконання практичних та лабораторних завдань. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

основні економічні закони;

науково-теоретичні основи процесу складання бізнес-планів;

основні планові показники та порядок їх визначення;

вміти:

формулювати мету та завдання бізнес-планування;

користуватись методикою складання бізнес-планів, проведення оцінювання ефективності планів;

управляти процесом формування й оцінювання планових показників діяльності;

обґрунтовувати доцільність встановлення планових показників діяльності;

володіти методами розроблення бізнес-планів розвитку підприємницької діяльності;

користуватись основами організації та ведення підприємницької діяльності.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними **компетентностями**, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Шифр компетентності	Зміст компетентності	Складові компетентності
БП* 1	Здатність на основі опису економічних процесів й явищ будувати стандартні теоретичні й економетричні моделі, аналізувати й змістовно інтерпретувати отримані результати	Знання теоретичних основ сучасного бізнес-планування; знання комп'ютерних програм з бізнес-планування та вміння користуватися ними
		Здатність деталізувати, систематизувати й моделювати показники в бізнес-плануванні; здатність застосовувати методи бізнес-планування й прогнозування на практиці
		Володіння навичками самостійного опанування методами бізнес-планування й застосування цих знань під час практичного розроблення бізнес-планів
БП 2	Здатність аналізувати й інтерпретувати дані вітчизняної й закордонної статистики про соціально-економічні процеси і явища, виявляти тенденції зміни соціально-економічних показників	Знання методики аналізу, контролю й оцінювання ефективності бізнес-планів
		Здатність використовувати джерела економічної, соціальної, управлінської інформації
		Володіння сучасними методами збирання, оброблення й аналізу економічних і соціальних даних
БП 3	Здатність критично оцінити пропоновані варіанти управлінських рішень і розробити й обґрунтувати пропозиції щодо їх вдосконалення з урахуванням критеріїв соціально-економічної ефективності, ризиків і можливих соціально-економічних наслідків	Знання методики аналізу, контролю й оцінювання ефективності бізнес-планів
		Здатність обґрунтувати з позиції маркетингу, організації, фінансів доцільність (можливість реалізації) конкретного бізнес-проекту
		Володіння методологією економічного дослідження

Примітка. "Бізнес-планування".

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Роль бізнес-плану в підприємницькій діяльності

- 1.1. Сутнісна характеристика бізнес-плану.
- 1.2. Загальна методологія розробки бізнес-плану.
- 1.3. Типова структура бізнес-плану.
- 1.4. Вимоги до стилю написання та оформлення бізнес-плану

Тема 2. Підготовка до розроблення бізнес-плану

- 2.1. Логіка процесу стратегічного планування на стадії підготування.
- 2.2. Аналіз стратегічної позиції.
- 2.3. Визначення місії та цілей.
- 2.4. Аналіз стратегічних альтернатив і вибір стратегії.

Тема 3. Продукт (послуга), конкуренція та план маркетингу

- 3.1. Галузь, фірма та її продукція.
- 3.2. Дослідження ринку.
- 3.3. Маркетинг-план.

Тема 4. План виробництва та організаційний план

- 4.1. Головне завдання та складові виробничого плану.
- 4.2. Зміст виробничого плану.
- 4.3. Цілі та структура організаційного плану.
- 4.4. Зміст основних розділів організаційного плану.

Тема 5. Фінансовий план та оцінювання ризиків

- 5.1. Значення, зміст і технологія розроблення фінансового плану.
- 5.2. План доходів і видатків.
- 5.3. Оцінювання ефективності інвестицій.
- 5.4. Оцінювання та управління ризиками.

Тема 6. Презентація та експертиза бізнес-плану

- 6.1. Організація проведення презентації бізнес-плану.
- 6.2. Способи підвищення ефективності презентації бізнес-плану.
- 6.3. Методологічні основи експертизи бізнес-планів.
- 6.4. Критерії оцінювання якості обґрунтування бізнес-плану та його розділів.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент повинен ознайомитись як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожної теми, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Тематичний план дисципліни наведено в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин, відведених на:			
	Лекційні	Практичні	Лабораторні	Самостійна робота
Тема 1. Роль бізнес-плану в підприємницькій діяльності	2	4	2	16
Тема 2. Підготовка до розроблення бізнес-плану	2	4	2	16
Тема 3. Продукт (послуга), конкуренція та план маркетингу	2	4	2	16
Тема 4. План виробництва та організаційний план	2	4	2	16
Тема 5. Фінансовий план та оцінювання ризиків	2	4	2	16
Тема 6. Презентація та експертиза бізнес-плану	2	4	2	16
Усього	12	24	12	96

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати та відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляють у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів із цієї навчальної дисципліни.

Таблиця 5.1

Плани семінарських занять

Назви тем	Програмні питання	Кількість годин	Література
Тема 1. Роль бізнес-плану в підприємницькій діяльності	Тема семінарського заняття 1 "Приклади успішного розроблення та реалізації бізнес-планів"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 15]
	Тема семінарського заняття 2 "Переваги та недоліки загальноприйнятих структур бізнес-планів"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 14]
Усього годин		4	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички у їх практичному застосуванні шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для вирішення їх на занятті. Воно містить проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, ставлення загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, вирішення завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назви тем	Теми практичних занять	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Тема 2. Підготовка до розроблення бізнес-плану	Практичне заняття 2. Визначення місії фірми, стратегічних та тактичних цілей, SWOT-аналіз	4	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 7 – 12]

1	2	3	4
Тема 3. Продукт (послуга), конкуренція та план маркетингу	Практичне заняття 3. Визначення основних конкурентних переваг продукту (послуги), дослідження сили ступеня конкуренції та найбільш вагомих конкурентів в обраному сегменті ринку, формування та аналіз плану маркетингу	4	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 7 – 12]
Тема 4. План виробництва та організаційний план	Практичне заняття 4. Розроблення та аналіз плану виробництва, складання та оцінювання відповідності організаційного плану	4	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 7 – 12]
Тема 5. Фінансовий план та оцінювання ризиків	Практичне заняття 5. Визначення джерел фінансування, побудова графіка доходів та видатків, визначення ефективності проекту, оцінювання ризиків проекту та розроблення заходів щодо управління ризиками	4	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 14]
Тема 6. Презентація та експертиза бізнес-плану	Практичне заняття 6. Презентація результатів бізнес-планування	4	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 7 – 12]
Разом годин		20	

Приклад практичного завдання

Практичне заняття 2. Визначення місії фірми, стратегічних та тактичних цілей, SWOT-аналіз

Визначити за напрямом розроблення проекту:

1. Місію фірми, відповідаючи на такі питання:

Які основні (головні) цілі діяльності фірми?

Кого фірма обслуговує?

Які товари фірма пропонує своїм клієнтам?

На яких ринках (сегментах ринку) діє фірма?

У чому полягає специфіка фірми щодо задоволення потреб клієнтів?

Які конкурентні переваги має фірма?

Які показники діяльності фірма вважає для себе оптимальними?

2. Стратегічні та тактичні цілі, спираючись на такі показники:

Прибутковість (обсяг прибутку, дохід від інвестованого капіталу, співвідношення прибутку й обсягу продажу тощо).

Продуктивність, або ефективність (витрати на виробництво одиниці продукції, виробіток на одного робітника тощо).

Продукція (зміна номенклатури й асортименту продукції, виготовлення нових виробів тощо).

Ринок (обсяг продажу, частка участі фірми на ринку відповідних товарів тощо).

Виробнича потужність (приріст потужності підприємства в цілому або його структурних підрозділів).

Персонал (зниження плинності кадрів, підвищення рівня їх кваліфікації, поліпшення умов праці тощо).

3. Провести SWOT-аналіз проекту.

7. Теми лабораторних занять

Лабораторне заняття – це форма навчального заняття, за якої студент під керівництвом викладача особисто проводить імітаційні експерименти чи досліди з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень навчальної дисципліни. У ході лабораторних робіт студент набуває професійних компетентностей та практичних навичок у роботі з комп'ютерним обладнанням відповідними програмними продуктами. За результатами виконання завдання на лабораторному занятті студенти оформляють індивідуальні звіти про його виконання та захищають ці звіти перед викладачем (табл. 7.1).

Таблиця 7.1

Перелік тем лабораторних занять

Назви тем	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Тема 1. Роль бізнес-плану в підприємницькій діяльності	Лабораторна робота 1. Огляд сучасних ППП для розроблення бізнес-планів	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 7 – 12]
Тема 2. Підготовка до розроблення бізнес-плану	Лабораторна робота 2. Знайомство з можливостями ППП MS Project	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 7 – 12]

1	2	3	4
Тема 3. Продукт (послуга), конкуренція та план маркетингу	Лабораторна робота 3. Аналіз завдання та проектування виробничого процесу	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 7 – 12]
Тема 4. План виробництва та організаційний план	Лабораторна робота 4. Управління ресурсами проекту	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 7 – 12]
Тема 5. Фінансовий план та оцінювання ризиків	Лабораторна робота 5. Оцінювання вартості проекту	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 14]
Тема 6. Презентація та експертиза бізнес-плану	Лабораторна робота 6. Оптимізація проекту за витратами та тривалістю. Контроль виконання проектних рішень	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 7 – 12]
Усього годин		12	

Приклад лабораторної роботи

Лабораторна робота 4 Управління ресурсами проекту

Мета роботи – ознайомитися з особливостями різних типів ресурсів та отримати навички з визначення складу ресурсів проекту й управління їх параметрами.

Основні положення. Для роботи з ресурсами потрібно вміти працювати з даною функціональністю *Microsoft Project*: календар; введення даних про виконавців проекту; введення інформації про використовуване обладнання; введення даних про матеріали, споживані у процесі виконання проекту; визначення вартості ресурсів; визначення доступності ресурсів.

Хід роботи:

1. Занесіть дані в перелік ресурсів, самостійно визначте завантаженість кожного ресурсу на кожному з етапів роботи.
2. Зробіть фіксованими витрати за проектом придбання принтера за 850 грн.
3. Визначте параметри кожного з ресурсів – його ставку, доступність, тип ресурсу, період доступності тощо.

4. Визначте тип для кожного завдання (роботи).
5. Для кожного завдання вкажіть, які ресурси для нього потрібні.
6. Визначте трудовитрати ресурсів для кожного завдання та порівняйте їх із тривалістю завдань та етапів.
7. Визначте профіль завантаження ресурсів за завданнями. Хоча б для одного завдання профіль завантаження має бути не плоским. Обґрунтуйте свій вибір.
8. Оцініть завантаження ресурсів за всім проектом.
9. Визначте склад ресурсів, їх параметри, розподіл за завданнями, їх трудовитрати, завантаження та інші налаштування за своїм індивідуальним проектом.

8. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання студент виконує самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС містить: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами навчальної дисципліни; підготовку до практичних, семінарських, лабораторних занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; написання есе на задану проблематику; пошук (підбір) та огляд літературних джерел на задану проблематику навчальної дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 8.1.

Таблиця 8.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назви тем	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
<i>Тема 1.</i> Роль бізнес-плану в підприємницькій діяльності	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу	16	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 7 – 12]
<i>Тема 2.</i> Підготовка до розроблення бізнес-плану	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, виконання лабораторної роботи	16	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 7 – 12]
<i>Тема 3.</i> Продукт (послуга), конкуренція та план маркетингу	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, виконання лабораторної роботи, підготовка до контрольної роботи	16	Письмова контрольна робота. Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 7 – 12]
<i>Тема 4.</i> План виробництва та організаційний план	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, виконання лабораторної роботи	16	Презентація результатів.	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 7 – 12]
<i>Тема 5.</i> Фінансовий план та оцінювання ризиків	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, виконання лабораторної роботи, підготовка до захисту індивідуального завдання	16	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 14]
<i>Тема 6.</i> Презентація та експертиза бізнес-плану	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, виконання лабораторної роботи, підготовка до контрольної роботи	16	Письмова контрольна робота. Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 7 – 12]
Усього		96		

8.1. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання (ІЗ) студента є видом самостійної роботи студента та має навчально-дослідницький характер, виконується у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і завершується разом зі складанням підсумкового заліку із цієї навчальної дисципліни. Виконання ІЗ є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки майбутніх спеціалістів, здатних застосовувати на практиці теоретичні знання, вміння та навички із цієї навчальної дисципліни.

Підготовка ІЗ передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із навчальної дисципліни та застосування їх у процесі виконання конкретних економічних ситуацій, розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов'язаних із темою ІЗ.

ІЗ передбачає наявність таких елементів наукового дослідження: практичної значущості, комплексного системного підходу до вирішення завдань дослідження, теоретичного використання передової сучасної методології та наукових розробок, наявність елементів творчості, вміння застосовувати сучасні технології.

Практична значущість ІЗ полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики.

Реальною вважається робота, яка виконана відповідно до наявних проблем підприємства, на основі його реальних даних за кілька років і результати якої повністю або частково можуть бути впроваджені в практику діяльності підприємства.

Комплексний системний підхід до розкриття теми роботи полягає в тому, що предмет дослідження розглядається з різних точок зору – з позицій теоретичної бази і практичних напрацювань, умов його реалізації на підприємстві, аналізу, обґрунтування шляхів удосконалення тощо – в тісному взаємозв'язку та єдиній логіці викладу.

Застосування сучасної методології полягає в тому, що в процесі здійснення аналізу стратегічних позицій підприємства й обґрунтування шляхів удосконалення окремих аспектів предмета та об'єкта дослідження студент повинен використовувати відомості про новітні досягнення в техніці і технологіях дослідження, застосовувати різноманітні методи й засоби діагностичних досліджень, підходи до визначення та обґрунтування вибору критеріїв і показників експрес-діагностування виробничо-економічної системи або її елементів.

У процесі виконання ІЗ, разом з теоретичними знаннями і практичними навичками за фахом, студент повинен продемонструвати здатність до науково-дослідної роботи та вміння творчо мислити.

Тема ІЗ: "Розроблення бізнес-плану".

Мета ІЗ – формування практичних навичок та вміння їх застосовувати в процесі вирішення поставленого завдання.

Об'єктом ІЗ є процеси бізнес-планування на базі реального або запланованого бізнес-проекту.

Предмет ІЗ – сукупність теоретико-методичних підходів до формування бізнес-плану.

Індивідуальне завдання студенти виконують самостійно за консультування з викладачем протягом вивчення навчальної дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Індивідуальне завдання викладач видає на початку семестру, протягом якого вивчається навчальна дисципліна. Студент має надати ІЗ для перевірки у кінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Бали за виконання ІЗ враховуються під час виставлення загальної оцінки з дисципліни.

Вимоги до оформлення. Формат аркуша – А4. Поля: ліве – 30 мм; праве, верхнє та нижнє – 20 мм. Шрифт *Arial*, розмір шрифту для основного тексту – кб 14. Міжрядковий інтервал – множник 1,3. Не дозволяються виділення в тексті курсивом та підкреслення.

Обсяг ІЗ повинен становити у друкованому варіанті 20 – 30 сторінок.

Кожен розділ розпочинають з нової сторінки. Назви розділів оформляються великими літерами по центру сторінки. Сторінки нумерують у правому верхньому куті. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять.

Вимоги до змісту. Індивідуальне завдання повинне складатися з таких елементів, як:

- титульна сторінка;
- зміст;
- вступ (1,5 сторінки);
- основна частина (10 – 15 сторінок);
- висновок (1,5 сторінки);
- список використаної літератури;
- додатки.

Вступ повинен відображати такі елементи: актуальність теми, проблемне поле теми, мету дослідження, об'єкт, предмет, завдання, базу та методи дослідження.

В **основній частині роботи** студенти повинні розробити бізнес-план проекту за обраною структурою із повним розкриттям змісту кожного розділу бізнес-плану.

Висновки повинні містити обґрунтовані та змістові, практичні рекомендації щодо проектної ефективності та перспективності розробленого бізнес-плану.

Список використаної літератури слід розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання".

Додатки мають містити ілюстрації реалізації розробленого бізнес-плану в програмному середовищі *MS Project*. Оформляється окрема сторінка "ДОДАТКИ", номер якої є останнім, що вміщується до обсягу ІЗ. Кожен додаток починають із нової сторінки. Відповідно до вимог, додаток називають у такий спосіб: "Додаток А", "Додаток Б" і т. д. за алфавітом, за винятком букв Г, Ґ, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, написи "Додаток...", "Продовження додатка..." та "Закінчення додатка..." пишуться малими літерами з першої великої і вирівнюються по правому краю сторінки. Допускається розподіл додатків на розділи типу "Додаток А.3". Ілюстрації, таблиці, формули нумерують відповідно до назви додатка, наприклад "рис. А.3".

8.2. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Роль бізнес-плану в підприємницькій діяльності

1. Що таке бізнес-план? Його роль у плануванні підприємницької діяльності.
2. Які функції виконує бізнес-план в ринковій системі господарювання?
3. Які основні цілі розроблення бізнес-плану підприємницьких проектів?
4. Яка інформація необхідна підприємцю для розроблення бізнес-плану і що таке інформаційне поле бізнес-плану?
5. Які є основні джерела інформації для опрацювання бізнес-плану?
6. Дайте загальну характеристику процедури розроблення бізнес-плану.
7. Дайте характеристику початкової стадії роботи над бізнес-планом.
8. Дайте характеристику підготовчої стадії розроблення бізнес-плану.
9. Дайте характеристику стадії розроблення бізнес-плану.

10. Дайте характеристику стадії просування бізнес-плану.
11. Які чинники впливають на формування структури бізнес-плану?
12. Що конкретно має містити в собі бізнес-план?
13. Яке значення резюме як одного з розділів бізнес-плану?
14. Які складові частини бізнес-плану є обов'язковими?
15. Дати характеристику найбільш поширеної структури бізнес-плану, орієнтованого на залучення інвестицій у виробничу діяльність.
16. Назвіть основні розділи бізнес-плану. Охарактеризуйте їх.
17. У чому полягає загальна логіка розроблення бізнес-плану?
18. Які основні правила складання та оформлення бізнес-плану?
19. Вкажіть способи захисту конфіденційності бізнес-плану.
20. Яку функцію виконує титульний лист бізнес-плану?

Тема 2. Підготовка до розроблення бізнес-плану

1. В якій послідовності здійснюється процес стратегічного планування на підготовчій стадії розроблення бізнес-плану?
2. Дати характеристику основних етапів стратегії планування підприємницької діяльності.
3. Що таке аналіз ситуації на ринку та ставлення цілей підприємства?
4. З якою метою формулюється місія підприємства?
5. За допомогою яких інструментів здійснюється зовнішній та внутрішній аналіз?
6. Що таке зовнішній аналіз, як він здійснюється?
7. Що таке внутрішній аналіз, як він здійснює виявлення сильних і слабких сторін підприємства?
8. У чому полягає сутність SWOT-аналізу та на які питання він дає відповіді?
9. Що таке місія підприємства та як здійснюється формування цілей його діяльності?
10. Назвіть типові стратегії, які можуть бути використані в бізнес-плані.
11. Які основні чинники враховуються під час вибору стратегії?

Тема 3. Продукт (послуга), конкуренція та план маркетингу

1. Дати загальну характеристику підрозділів бізнес-плану "продукт, ринок".
2. Які питання висвітлюються в розділі "Галузь, підприємство та його продукція"?

3. Які джерела використовуються для дослідження ринку обраної галузі виробництва?
4. На які питання необхідно знайти відповідь під час дослідження ринку?
5. Що таке сегментація ринку та за якими ознаками вона здійснюється?
6. Що таке позиціонування, з якою метою воно проводиться?
7. З чого починається розроблення нового товару і які рівні проходить?
8. Які типи конкурентних переваг може використовувати підприємець?
9. Як дослідити попит населення на продукцію?
10. За якими показниками потрібно розглядати конкурентоспроможність власного підприємства?
11. Які методи використовуються під час дослідження конкурентних можливостей підприємства?
12. Що таке місткість ринку і як вона поділяється за ступенем насиченості?
13. На які питання необхідно знайти відповідь під час дослідження ринку?
14. Яка мета та послідовність опрацювання маркетингового плану?
15. Яка послідовність відображення в бізнес-плані стратегії збуту та реалізації продукції (послуг) підприємства?
16. Як відображаються в бізнес-плані питання політики ціноутворення?
17. Яке відображення знаходять у бізнес-плані питання рекламної кампанії?
18. Як здійснюється прогнозування обсягів продажу продукції (надання послуг)?
19. Які існують можливі концепції для виявлення стратегії маркетингу?
20. Які головні завдання вирішуються на етапі встановлення остаточних розмірів цін?
21. Що таке політика комунікацій і яким чином вона здійснюється?
22. Що в стратегії маркетингу передбачає етап розроблення політики просування товару?
23. Як розробляється рекламна кампанія підприємства і які вимоги висуваються до її змісту?

Тема 4. План виробництва та організаційний план

1. Які складові виробничого плану? Від чого залежить його структура?
2. Що таке виробнича потужність?
3. У чому полягає завдання виробничого плану?
4. Що таке виробнича програма?
5. Як обирається місце розташування підприємства?
6. Що таке амортизація і за якими методами вона розраховується?
7. На що орієнтується підприємство під час вибору технології?
8. На основі чого визначається потреба в матеріальних ресурсах?
9. За якими показниками здійснюється прогнозування витрат підприємства?
10. Які питання розглядаються в заключній частині виробничого плану?
11. Про що свідчить показник мінімального рентабельного розміру виробництва?
12. Для чого розробляється організаційний план та яка послідовність етапів його опрацювання?
13. Які джерела коштів доцільно обирати під час створення нового підприємства? Чому?
14. Охарактеризуйте основні організаційно-правові форми ведення бізнесу.
15. Які основні чинники впливають на вибір організаційно-правової форми бізнесу?
16. Наведіть основні принципи визначення потреб підприємства в персоналі.
17. Які основні методи розрахунків чисельності персоналу застосовують під час розроблення організаційного плану?
18. Яка інформація про власників та ключових менеджерів повинна бути відображена в організаційному плані?
19. Які існують організаційні структури управління?
20. Дати характеристику питань, які розглядаються в підрозділі організаційного плану "Кадрова політика та стратегія".
21. Які складові планового фонду оплати праці?
22. Що таке календарне планування і для чого воно використовується?

Тема 5. Фінансовий план та оцінювання ризиків

1. Які цілі складання фінансового плану?
2. Які особливості розроблення фінансового плану порівняно з іншими розділами бізнес-плану?

3. Що таке план доходів та видатків і в якій послідовності він розробляється?
4. У чому полягає методика розроблення планового балансу та який його зміст?
5. За допомогою яких інструментів здійснюється фінансовий аналіз підприємницького проекту?
6. Що таке точка беззбитковості та як вона визначається?
7. Який склад очікуваних фінансових коефіцієнтів, як вони розраховуються?
8. Що представляє собою план грошових надходжень і виплат?
9. Які можуть бути джерела фінансування бізнес-плану? Які основні відмінності між власними та позиковими фінансовими ресурсами?
10. Яка інформація використовується для складання розділу "Фінансовий план" бізнес-плану?
11. Що розуміють під поняттям "невизначеність" та "ризик"?
12. Сутність системи управління ризиками.
13. Які найбільш поширені види ризиків ви знаєте?
14. Як класифікуються ризики за джерелами виникнення?
15. Які причини виникнення проектних ризиків?
16. Наведіть класифікацію ризиків залежно від причин їх виникнення?
17. Яка послідовність виконання робіт під час проведення аналізу ризиків?
18. Які існують способи зниження ризиків?
19. Що розуміють під поняттям "хеджування ризиків"?
20. Як проводиться нейтралізація часткових ризиків?

Тема 6. Презентація та експертиза бізнес-плану

1. Які основні вимоги до оформлення бізнес-плану?
2. Що ви розумієте під презентацією бізнес-плану?
3. Яка мета презентації?
4. Які основні завдання презентації?
5. Які питання доцільно розкрити на презентації бізнес-плану?
6. Які ключові моменти презентації?
7. Для чого потрібна експертиза бізнес-плану?
8. Що є предметом експертизи?
9. Які базові критерії під час проведення експертизи?
10. Хто здійснює процедуру експертизи бізнес-проектів?

9. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативну роботу здійснюють за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, винесених на поточний контроль тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексного оцінювання засвоєння програмного матеріалу: індивідуальне здавання виконаних робіт.

10. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, презентації, банки візуального супроводу (табл. 10.1).

Таблица 10.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Назви тем	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Роль бізнес-плану в підприємницькій діяльності	Лекція проблемного характеру з питання "Роль бізнес-плану в сучасному управлінні", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 2. Підготовка до розроблення бізнес-плану	Міні-лекція з питання "Складові місії підприємства", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу

1	2
Тема 3. Продукт (послуга), конкуренція та план маркетингу	Лекція проблемного характеру з питання "Ефективні методи розроблення інноваційних продуктів", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 4. План виробництва та організаційний план	Міні-лекція з питання "Основні показники проектування виробничих процесів", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 5. Фінансовий план та оцінювання ризиків	Лекція проблемного характеру з питання "Показники ефективності проектів", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 6. Презентація та експертиза бізнес-плану	Лекція проблемного характеру з питання "Методи ефеквної презентації", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають разом із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення і розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-

лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робот. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

11. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи містять:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських та лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту отримати залік – 60 балів);

модульний контроль, що здійснює з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті сумарну накопичену оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Поточний контроль із цієї навчальної дисципліни здійснюється в таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних та лабораторних завдань;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;

захист індивідуального завдання;
проведення письмової контрольної роботи;
експрес-опитування.

Модульний контроль із цієї навчальної дисципліни здійснюється у формі презентації студентами проектів, виконаних за індивідуальними завданнями.

Підсумковий/семестровий контроль здійснюється у формі сумарної накопиченої оцінки за поточними результатами відповідно до технологічної карти.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за накопичувальною системою за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання індивідуального завдання.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. Під час оцінювання індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Письмова контрольна робота проводиться два рази за семестр та містить теоретичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Зразок варіанта письмової контрольної роботи:

Варіант І.

1. Обґрунтуйте необхідність та роль бізнес-планування в системі управління фірмою.

2. Яка інформація повинна міститись у розділі "План маркетингу"?

Відповідь на кожне запитання оцінюється в 5 балів.

Критерії оцінювання відповідей на запитання контрольної роботи:

1 бал – відповідь тільки розпочато;

2 бали – відповідь з грубими помилками, висновки мають поверховий характер;

3 бали – відповідь правильна наполовину, висновки мають поверховий характер;

4 бали – відповідь подана в повному обсязі, якісно оформлена, наведена доцільність використання тих чи інших підходів на прикладі запропонованої ситуації, але зроблені не повні аналітичні висновки;

5 балів – відповідь подана бездоганно, без жодної помилки, якісно оформлена, наведено доцільність використання підходів в аналізі запропонованої ситуації, за результатами зроблені аргументовані аналітичні висновки та узагальнення.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та оброблення, само-реалізація на практичних та семінарських заняттях.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів наводиться в технологічній карті з навчальної дисципліни "Бізнес-планування". Розподіл балів залежить від кількості тижнів в навчальному плані та повідомляється студентам на початку навчання. Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 12.1.

Таблиця 12.1

**Система оцінювання рівня сформованості
професійних компетентностей**

Навчальний тиждень	Години		Форми навчання		Оцінка рівня сформованості компетентностей	
					Форми контролю	Максимальний бал
1	2		3		4	5
1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Роль бізнес-плану в підприємницькій діяльності	Робота на лекції	1
		4	Практичне заняття	Семінар за темами: "Приклади успішного розроблення та реалізації бізнес-планів", "Переваги та недоліки загальноприйнятих структур бізнес-планів"	Виступ з доповіддю та активна участь у семінарі	3
		2	Лабораторна робота	Огляд сучасних ППП для розроблення бізнес-планів	Активна участь у виконанні лабораторних завдань	4
	СРС	15,0	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику Підготовка до семінару та виконання лабораторної роботи	Перевірка ДЗ	–
		1	Тестування	Тестування за темою 1	Дистанційне тестування	2
2	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Підготовка до розроблення бізнес-плану	Робота на лекції	1
		4	Практичне заняття	Визначення місії фірми, стратегічних та тактичних цілей, SWOT-аналіз	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
		2	Лабораторна робота	Знайомство з можливостями ППП MS Project	Активна участь у виконанні лабораторних завдань	4
	СРС	15,0	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ	–
				Виконання лабораторної роботи		

Продовження табл. 12.1

1	2		3		4	5
		1	Тестування	Тестування за темою 2	Дистанційне тестування	2
3	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Продукт (послуга), конкуренція та план маркетингу	Робота на лекції	1
		3	Практичне заняття	Визначення основних конкурентних переваг продукту (послуги), дослідження сили ступеня конкуренції та найбільш вагомих конкурентів в обраному сегменті ринку, формування та аналіз плану маркетингу	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
		2	Лабораторна робота	Аналіз завдання та проектування виробничого процесу	Активна участь у виконанні лабораторних завдань	4
		1	Практичне заняття	Підсумкова контрольна робота за темами 1 – 3	Контрольна робота (К1)	10
		СРС	15	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ
	Підготовка до контрольної роботи					
	Виконання лабораторних робіт					
	1	Тестування	Тестування за темою 3	Дистанційне тестування	2	
	4	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. План виробництва та організаційний план	Робота на лекції
4			Практичне заняття	Розробка та аналіз плану виробництва, складання та оцінювання відповідності організаційного плану	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
2			Лабораторна робота	Управління ресурсами проекту	Презентація результатів виконання лабораторної роботи	4
СРС		15,0	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ	
				Виконання лабораторних робіт		
		1	Тестування	Тестування за темою 4	Дистанційне тестування	2
5		Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Фінансовий план та оцінювання ризиків	Робота на лекції

Закінчення табл. 12.1

1	2		3		4	5
	СРС	4	Практичне заняття	Визначення джерел фінансування, побудова графіка доходів та видатків, визначення ефективності проекту, оцінювання ризиків проекту та розроблення заходів щодо управління ризиками.	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
		2	Лабораторна робота	Оцінювання вартості проекту	Презентація результатів виконання лабораторної роботи	4
		15,0	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
				Виконання лабораторних робіт		
1	Тестування	Тестування за темою 5	Дистанційне тестування	2		
6	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Презентація та експертиза бізнес-плану	Робота на лекції	1
		3	Практичне заняття	Презентація результатів бізнес-планування	Індивідуальна презентація результатів бізнес-планування	3
		2	Лабораторна робота	Оптимізація проекту за витратами та тривалістю. Контроль виконання проектних рішень	Презентація результатів виконання лабораторної роботи	4
		1	Практичне заняття	Підсумкова контрольна робота за темами 3 – 6	Контрольна робота (К2)	10
	СРС	15,0	Індивідуальне заняття	Підготовка презентації за результатами розробленого бізнес-плану	Захист індивідуальної роботи	20
			Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка ДЗ	–
				Виконання лабораторних робіт		
		1	Тестування	Підготовка до контрольної роботи	Дистанційне тестування	2
				Тестування за темою 6		
	Усього годин					

Розподіл балів у межах тем наведено в табл. 12.2.

Таблиця 12.2

Розподіл балів за темами

Назви тем	Лекційні заняття	Практичні заняття	Лабораторні роботи	Індивідуальне завдання	Тести	КР	Усього
Тема 1. Роль бізнес-плану в підприємницькій діяльності	1	3	4	–	2	–	10
Тема 2. Підготовка до розроблення бізнес-плану	1	3	4	–	2	–	10
Тема 3. Продукт (послуга), конкуренція та план маркетингу	1	3	4	–	2	10	20
Тема 4. План виробництва та організаційний план	1	3	4	–	2	–	10
Тема 5. Фінансовий план та оцінювання ризиків	1	3	4	–	2	–	10
Тема 6. Презентація та експертиза бізнес-плану	1	3	4	20	2	10	40
Усього	6	18	24	20	12	20	100

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 12.3.

Таблиця 12.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекційні заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Тести за темами	Самостійна робота (домашні завдання)	Поточні КР	Усього
Тема 1	1 тиждень	1	3	4	2	–		10
Тема 2	2 тиждень	1	3	4	2	–	–	10
Тема 3	3 тиждень	1	3	4	2	–	10	20
Тема 4	4 тиждень	1	3	4	2	–	–	10
Тема 5	5 тиждень	1	3	4	2	–	–	10
Тема 6	6 тиждень	1	3	4	2	20	10	40
Усього		6	18	24	12	20	20	100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ (табл. 12.4).

Таблиця 12.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Оцінки за цією шкалою заносять до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

13. Рекомендована література

13.1. Основна

1. Бизнес-план: Зарубежный и отечественный опыт. Новая практика разработки и документации. В 2 ч. Ч. 1 / под общ. ред. В. М. Попова. – Москва : Финансы и статистика, 1995. – 175 с.
2. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування / С. Ф. Покропивний, С. М. Соболь, Г. О. Швиданенко та ін. – Київ : КНЕУ, 2001. – 160 с.
3. Болюх М. А. Економічний аналіз : навч. посіб. / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток ; за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – Київ : КНЕУ, 2001. – 540 с.
4. Головань С. И. Бизнес-планирование : учеб. пособ. / С. И. Головань. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2002. – 320 с.

13.2. Додаткова

5. Агафонова Л. Підготовка бізнес-плану : практикум / Л. Агафонова. – Київ : Знання, 2001. – 158 с.

6. Владимирова Л. П. Прогнозирование и планирование в условиях рынка : учеб. пособ. / Л. П. Владимирова. – Москва : Дашков и К, 2004. – 400 с.
7. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : навч. посіб. / Л. П. Владимирова. – Київ : ЦУЛ, 2003. – 376 с.
8. Орлов О. А. Планирование деятельности промышленного предприятия : учебник / О. А. Орлов. – Київ : Скарби, 2006. – 416 с.
9. Планування діяльності підприємства : навч.-метод. посіб. / М. А. Белов, Н. М. Євдокимова, В. Є. Москалюк та ін. ; за заг. ред. В. Є. Москалюка. – Київ : КНЕУ, 2002. – 252 с.
10. Тарасюк Г. М. Бізнес-план. Методичний матеріал, контрольні питання та завдання для виконання розрахункової роботи / Г. М. Тарасюк. – Житомир, 2002. – 92 с.
11. Тарасюк Г. М. Управління проектами : навч. посіб. / Г. М. Тарасюк. – Київ : Каравела, 2006. – 344 с.
12. Тарасюк Г. М. Планування діяльності підприємства : навч. посіб. / Г. М. Тарасюк, Л. І. Шваб. – Київ : Каравела, 2005. – 312 с.
13. Фінанси підприємств : підручник / керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – Київ : КНЕУ, 1999. – 384 с.
14. Финансовый бизнес-план : учеб. пособ. / под ред. дейст. члена Акад. инвестиций РФ, д-ра экон. наук, проф. В. М. Попова. – Москва : Финансы и статистика, 2004. – 480 с.
15. Чумаченко Н. Г. Учет и анализ в промышленном производстве США / Н. Г. Чумаченко. – Москва : Финансы, 1971. – 240 с.

13.3. Інформаційні ресурси

16. Структура бізнес-плану за методикою ЄБРР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ebrd.com/downloads/research/guides/finance.pdf>.
17. Структура бізнес-плану за методикою CIBC [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.cibc.com/ca/small-business/article-tools/business-planning.html>.
18. Структура бізнес-плану за методикою UNIDO [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.unido.org/fileadmin/user_media/Services/PSD/Export_Consortia/Annex_7_Guide_to_the_Business_Plan.pdf.

13.4. Методичне забезпечення

19. Персональна навчальна система за дисципліною "Бізнес-планування" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://elearn2.ekhneu.org.ua/courses/BIZNESPLANUVANNYA>.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей із навчальної дисципліни "Статистичні методи прийняття управлінських рішень" за Національною рамкою кваліфікацій України

33

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Роль бізнес-плану в підприємницькій діяльності					
Здатність застосовувати сучасні підходи до формування цілей та завдань бізнес-планування	Місце бізнес-плану в системі планування діяльності підприємства. Структура бізнес-плану	Знання сучасних підходів до бізнес-планування. Знання сучасних загальноприйнятих структур бізнес-планів. Знання можливостей сучасних ППП щодо реалізації процесу бізнес-планування	Визначати необхідність створення бізнес-плану, його обсяг та спрямованість	Визначати основні завдання щодо формування розділів бізнес-плану	Обирати структуру та рівень деталізації бізнес-плану відповідно до його спрямованості
Тема 2. Підготовка до розроблення бізнес-плану					
Здатність застосовувати сучасні підходи до формування цілей та завдань бізнес-планування	Місія, стратегічні та тактичні цілі фірми або проекту	Знання вимог до формування місії фірми. Знання основних принципів формулювання цілей проекту	Визначати місію та цілі компанії. Вміння застосовувати SWOT-аналіз. Знання можливостей ППП MS Project для бізнес-планування	Організовувати колективне обговорення щодо визначення місії та цілей	Визначати фінальні фактори мулювання основних стратегічних показників

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Продукт (послуга), конкуренція та план маркетингу					
Здатність визначати перспективність продукту (послуги), силу конкуренції на ринку та складати план маркетингу	Аналіз ринку. Ступінь конкуренції. Просування продукту	Знання підходів до виокремлення цільових сегментів ринку. Знання методів оцінювання ступеня конкуренції. Знання основних методів просування продукту	Визначати та формувати конкурентні переваги продукту. Оцінювати ступінь конкуренції в обраному сегменті ринку. Формувати план маркетингу. Визначати основні завдання та визначати ролі учасників процесу бізнес-планування	Визначати складові плану маркетингу та завдання для його виконання	Формувати план маркетингу
Тема 4. План виробництва та організаційний план					
Здатність формувати план виробництва та організаційний план	Зміст плану виробництва та організаційного плану	Знання сучасних підходів до формування плану виробництва та сучасних підходів до організаційного проектування	Вміння визначати тривалість та послідовність завдань	Створювати відповідну цілям організаційну структуру об'єкта, що проектується	Обирати форму організаційної структури та тип виробничого процесу
Тема 5. Фінансовий план та оцінювання ризиків					
Здатність формувати фінансовий план та оцінювати ризики	Зміст фінансового плану. Методи оцінювання ризиків	Знання особливостей джерел фінансування. Знання структури графіка доходів та видатків. Знання методів оцінювання ризиків	Обирати джерела фінансування та складати графік доходів та видатків. Оцінювати ризики. Складати план бюджету	Організовувати обговорення очікуваних фінансових результатів та методів управління ризиками	Визначати сценарії щодо очікуваних результатів. Визначати доцільні методи управління ризиками
Тема 6. Презентація та експертиза бізнес-плану					
Здатність до ефективної презентації та проведення експертизи бізнес-плану	Знання основ ефективної презентації. Знання вимог до змісту ефективного бізнес-плану	Знання вимог до проведення ефективної презентації. Знання основ експертизи бізнес-планів	Презентувати результати бізнес-планування. Проводити експертизу бізнес-планів	Проводити ефективну презентацію бізнес-плану. Проводити обговорення якості бізнес-планів	Оцінювати якість бізнес-планів за результатами експертизи

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	8
5. Теми та плани семінарських занять.....	8
6. Теми практичних занять	9
7. Теми лабораторних занять.....	11
8. Самостійна робота.....	13
8.1. Індивідуальне завдання.....	15
8.2. Контрольні запитання для самодіагностики	17
9. Індивідуально-консультативна робота	22
10. Методи навчання	22
11. Методи контролю	24
12. Розподіл балів, які отримують студенти	26
13. Рекомендована література.....	31
13.1. Основна	31
13.2. Додаткова	31
13.3. Інформаційні ресурси.....	32
13.4. Методичне забезпечення	32
Додатки.....	33

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ"
для студентів спеціальності
8.03050201 "Економічна кібернетика"
денної форми навчання**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Мілевський** Станіслав Валерійович
Степуріна Світлана Олександрівна

Відповідальний за видання *Т. С. Клебанова*

Редактор *О. В. Анацька*

Коректор *Т. А. Маркова*

План 2016 р. Поз. № 131 ЕВ. Обсяг 36 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*